

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXX (24)

No. (Štev.) 4

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

28. januarja 1971

Stalnice sovjetske zunanje politike

Ko se je predvsem lansko leto vsled sredobežnega razvoja v Titovi Jugoslaviji začelo med posameznimi emigrantskimi skupinami južnoslovanskih narodov in v svetovnem tisku razpravljati o nadaljnjem obstoju ali neobstoju Jugoslavije kot države odn. o njeni nadaljnji odvisnosti ali neodvisnosti od Moskve, je prav, da si naši bralci priključijo v spomin nekatera dejstva, mimo katerih noben trezen opazovalec razvoja na balkanskem prostoru ne sme iti, če noče, da bi ga dogodki presenetili.

Usoda razvoja na balkanskem prostoru, kjer se razteza tudi Titova Jugoslavija in današnja komunistična slovenska republika v njej, in ki spada v geopolitični sklop Vzhodnega Sredozemlja, je bila vso dobo po drugi svetovni vojni in ostaja še naprej odvisna od zunanje-političnih potez, ki jih kujejo ne samo v Washingtonu, temveč in predvsem v Moskvi.

Balkanski prostor spada neizpodbitno pod načela doktrine Brežnjeva, ki so bila vedno temeljno vodilo moskovske politike do komunističnih držav. Uradno pa so bila formulirana 12. novembra 1968 v Varšavi in se glasi: v najvažnejšem odstavku iz govora Brežnjeva, kot je bil priobčen v Pravdi 13. novembra 1968:

„Če skušajo notranje ali zunanje, socializmu sovražne sile razvoj katere koli socialistične dežele obrniti nazaj h kapitalističnemu redu; če nastane nevarnost za socializem v dotični deželi ali nevarnost za varnost celotnega socialističnega občestva držav, ni to rano problem dotične dežele, temveč splošen, za katerega se morajo brigati vse socialistične dežele.“

Toda kljub tej tako jasno formulirani doktrini, ki je niso doslej uradno osporavali ne v Washingtonu, kakor tudi ne v Parizu ali Londonu ali Bonnu ali v kateri koli drugi zahodni (vele-)sili, pa Moskva dobro ve, da ni sama in edina velesila na svetu. Zato ima točno izdelano vrednostno lestvico svojih zunanje-političnih stalnic (konstant), ki jih je mogoče strniti v štiri skupine:

1. — Prva in najvažnejša stalnica moskovske zunanje politike je: ohraniti obstoj Sovjetske zveze kot države in kot svetovne velesile z izognitvijo slehernemu direktnemu vojaškemu spopadu z ZDA, s čimer je odstranjena edina možna situacija, ki bi mogla spraviti v nevarnost obstoj Sovjetske zveze;

2. — Na drugem mestu moskovske vrednostne lestvice je stalnica o obrambi in utrditvi sovjetske hegemonije v Vzhodni Evropi, se pravi širše baze, na kateri temelji moč Sovjetije kot velesile, ne izključivši tveganja direktnega vojaškega spopada z ZDA;

3. — Na tretje mesto spada stalnica o obrambi izven-evropskih članic socialističnega tabora, vključno Severne Koreje, Severnega Vietnama, Zunanje Mongolije, Kitajske in Kube, za katere pa je že manj pripravljena tvegati direkten vojaški spopad z ZDA;

4. — Četrto stopnjo zavzema podreditev vseh drugih mednarodnih obveznosti (zlasti vojaške in gospodarske pomoči) vrhovni mednarodni dolžnosti graditve komunizma v Sovjetski zvezi sami.

Ta vrednostna lestvica sovjetskih zunanje-političnih ciljev potrjuje temeljno načelo moskovskega vodstva, ki se ga je doslej krčevito oklepalo, da namreč ne bo področja, ki je bilo enkrat vključeno v 'socialistično skupnost', nikdar več preustilo razrednemu sovražniku, ki bi ga skušal prevladati v nasprotni tabor.

Ker pa v Moskvi vedo, da zgoraj naštetih ciljev ne morejo dosežati, če bi samo pasivno reagirali na mednarodni razvoj, zato se sovjetsko vodstvo nenestano trudi, da vpliva na tok dogodkov z vrsto zunanje-političnih akcij, ki alj krepijo ali pa dokazujejo njeno moč, medtem ko istočasno zmanjšujejo — če je le mogoče — tveganje vojaškega spopada z ZDA na vsemogočih kritičnih področjih. Tudi

REALNOST JE V POLITIKI MOČNEJŠA KOT VSE DRUGO

Od burnih in ostrih nastopov proti centralistični ureditvi nove države Srbob, Hrvatov in Slovencev do današnjega dne, se v borbi za pravice slovenskega naroda kaže dosledna in jasna pot v politiki SLS, ki jo je začrtal dr. Korošec. Kakor je bil dr. Korošec prepričan, da je za Slovence najboljša rešitev v državni povezanosti z ostalimi južnoslovanskimi narodi, tako je bil neizprosno nasprotnik centralizma in prevlade katerega koli naroda. To je jasno in odločno zapisal ob koncu leta 1932 v Slovenski deklaraciji, ko je dejal, da si mora slovenski narod v jugoslovanski državi priboriti tak samostojen položaj, ki bo neprestano služil kot privlačna sila za vse ostale dele naroda, ki žive v drugih državah. Dr. Korošec je poudaril, da je za tak samostojen položaj Slovencev v jugoslovanski državi potrebno: narodna individualnost, ime, zastava, etnična skupnost, finančna samostojnost, politična in kulturna svoboda.

Te temeljne zahteve so bile pozneje izražene ponovno ob raznih prilikah in različnih oblikah. Tako v času okupacije, ko je bilo leta 1941 v skupnem programu vseh demokratičnih strank postavljena zahteva, da naj bo svobodna Slovenija svobodna in ravnopraven del federativne Jugoslavije na podlagi enakosti pravic in dolžnosti. Iste zahteve so bile poudarjene naslednje leto v osnutkih ustave slovenske države in zvezne države Jugoslavije, ki jih je pripravila SLS v domovini. Korak naprej je bila proglasitev ustanovitve slovenske narodne države na Taboru 3. maja 1945, ki naj bi bila sestavni del Jugoslavije.

Dr. Miha Krek je v globokem prepričanju v pravilnost Koroščevega političnega koncepta branil te ideje neutrudno, vztrajno in brez ozira na vse napade in očitke vse do svoje smrti. Leta 1954 je objavil program SLS, kjer je odločno poudaril, da ima slovenski narod po naravnem pravu pravico do svoje države. Povezanost te slovenske države z ostalimi državami na slovenskem jugu, je smatral kot najbolj naravno in najboljšo. Zato je želja po tej povezanosti sestavni del programa SLS.

Nazaj v realnost

V emigraciji smo imeli med izseljenci skupino, ki je šla svojo pot in ni priznavala Koroščevega političnega koncepta za slovenski narod. Zavzemala se je za rušitev jugoslovanske države, za katero se je slovenski narod pod vodstvom dr. Korošca svobodno in naravno plebiscitarno odločil leta 1918. Ta skupina — Slovensko državno gibanje — je dokazovala, da bi šele potem, ko bi jugoslovanska država razpadla, Slovenci mogli graditi svojo srečo in živeti svobodno.

Dr. Miha Krek, ki je tako dosledno branil Koroščevo politično smer in program SLS, je bil več kot 20 let žrtve najrazličnejših napadov posameznikov te skupine in njenih sopotnikov. Toda realnost je v politiki močnejša kot vse drugo. Ni se ji mogoče upirati: Lani je predstavnik Slovenskega državnega gibanja javno zavrgel tezo, ki jo je branil več kot 20 let. Ni pa imel poguma ali odločnosti, da bi priznal: Pot dr. Miha Kreka in SLS je pravilna.

Tu je možno postaviti vrednostno lestvico sovjetskih akcij, ki odgovarjajo po vrstnem redu zgoraj omenjeni vrednostni lestvici zunanje-političnih stalnic:

a) — Moskva vztrajno širi idejo o organiziranju vse-evropskega varnostnega sistema, da bi z njim zajela zahodnonemški vpliv, z dolgoročnim namenom razbitja NATO, s čimer bi odstranila severnoameriško prisotnost v Evropi in tako postopoma odpravila nevarnost direktnega spopada z ZDA v Evropi (zun. polit. načeli 1 in 2);

b) — Vzporedni napori gredo za izoliranje Kitajske z utrjevanjem zvez z Zunanjo Mongolijo, Severno Korejo, Severnim Vietnami, Burmo in Indijo z dolgoročnim namenom, da se po onemogočenju Maocestunovih zunanje-političnih ekspanzionističnih ciljev zmanjša nevarnost direktnega voja-

škega spopada z ZDA v Aziji (zun. polit. načeli 1 in 3);

c) — Na Karibskem področju je treba zagotoviti obstoj socialistične Kube in istočasno odstraniti nevarnost direktnega vojaškega spopada z ZDA na tem področju (zun. polit. načeli 1 in 3);

d) — V polnem razmahu so moskovski napori za okrepitev varnosti ranljivega jugozahodnega dela Sovjetske zveze v Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu, z dolgoročnim namenom, da bi zmanjšali učinkovitost NATO in CENTO in tako tudi zmanjšali nevarnost sovjetsko-ameriškega spopada na tem področju (zun. polit. načeli 1 in 2).

Iz govora dr. Hočevarja

„Pripravljajo se dolgoročne spremembe tako zvezne kot republiških ustav, ki bodo globoko posegle v sedanjí ustavni položaj federacije, republik in pokrajin.

Njihovo bistvo je predvsem v tem, da krepijo ustavni položaj republik in pokrajin, ki naj povečajo svojo samostojnost, naj razširijo svoje pristojnosti, z drugimi besedami, dogradijo svojo suverenost in državnost, obenem pa naj bi postale odgovorne tudi za skupno državo. Federacija naj bi v bodoče opravljala strogo opredeljene funkcije in pristojnosti, katere bi prenesle nanjo republike v interesu svoje varnosti in mednarodnega položaja, utrjevanja in razvijanja enotnih samoupravnih socialističnih družbenih odnosov in funkcioniranja enotnega trga. Federacija bo v tako določenih okvirih samostojno delovala, vendar ne kot nekakšna oblast nad republikami, niti mimo njih, marveč kot izraz skupin in uskladenih interesov republik in pokrajin.

Mislimo, da lahko trdimo, da bo takšna rešitev v največji možni meri upoštevala samostojnost republik in pokrajin, federacija pa bo lahko našla v njej svojo življenjsko moč. Opravljala bo sicer omejene funkcije in pristojnosti, zato pa bo izrednega življenjskega pomena za obstoj in varnost vsake republike in pokrajine, kakor tudi za skupno usodo vseh narodov in narodnosti v Jugoslaviji, za enoten in uskladen razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Slovenski narod v takšni rešitvi vidi najboljšo uresničitev svoje zgodovinske težnje po lastni državnosti in suverenosti v okviru skupne jugoslovanske države, za kar so zavzemali največji ljudje tega naroda.“

Tako dr. Hočevar.

Če je bilo vse to izrečeno v spoznanju, da sta za bodočnost in srečo slovenskega naroda življenjskega pomena tudi politična in kulturna svoboda, potem bi te besede imele lahko kaj pozitivnega v sebi, če pa ni tega spoznanja, je njihova vrednost več kot dvomljiva.

M. S.

škega spopada z ZDA v Aziji (zun. polit. načeli 1 in 3);

c) — Na Karibskem področju je treba zagotoviti obstoj socialistične Kube in istočasno odstraniti nevarnost direktnega vojaškega spopada z ZDA na tem področju (zun. polit. načeli 1 in 3);

d) — V polnem razmahu so moskovski napori za okrepitev varnosti ranljivega jugozahodnega dela Sovjetske zveze v Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu, z dolgoročnim namenom, da bi zmanjšali učinkovitost NATO in CENTO in tako tudi zmanjšali nevarnost sovjetsko-ameriškega spopada na tem področju (zun. polit. načeli 1 in 2).

Razvoj na balkanskem prostoru je vsakakor vključen v sovjetsko zunanje-politično stalnico št. 2. Sem brez dvoma spadajo tudi načela doktrine Brežnjeva. Tu Moskva celo ne izklju-

Cuba año 1971

Ya se han cumplido doce años, desde que el régimen de Fidel Castro impera en Cuba. En el transcurso de todo este tiempo muchas han sido las promesas que el dictador cubano ha hecho al pueblo, pero pocas de ellas han sido cumplidas. Ni bienestar económico, ni una real justicia social, ni avances tecnocientíficos se han concretado y el propio Castro no tuvo más remedio que conocer su fracaso.

Uno de los golpes más fuertes fue el desastre de la zafra del año pasado. Estimada y pomposamente anunciada por el régimen en diez millones de toneladas, ha sido casi dos millones de toneladas inferior, pese a que el gobierno dictatorial ha desplegado todas las fuerzas, para alcanzar la cifra fijada. Para este año, ya con la experiencia anterior, los anuncios prometen apenas siete millones de toneladas y ya se duda incluso de poder alcanzar esa cifra.

Pero lo más importante es que, al entrar en 1971, Fidel Castro exhortó al pueblo a trabajar aun más, pues se avecina una época de cinco años de austeridad, pasados los cuales, recién se comenzará a notar un progreso económico en la isla del Caribe. En resumen: una visión de privaciones y una promesa, que como tantas otras, se convertirá en esperanza vana.

Kuba leto 1971

Dvanajst let je že minilo, odkar je režim Fidel Castra zavladal na Kubi. V tem času je kubanski diktator izrekel mnogo obljub narodu, a se jih je le malo izpolnilo. Ne gospodarsko blagostanje, ne realna socialna pravičnost, niti znanstveno tehnični napredki se niso izvedli in sam Castro je moral priznati svoj neuspeh.

Eden najhujših udarcev pa je bil gotovo polom zafre lanskega leta. Režimski strokovnjaki so računali in napovedovali, da bodo pridelali deset milijonov ton sladkornega trsa, a resnični pridelek je bil skoro dva milijona ton nižji, kljub temu, da je vlada napela vse sile za dosego postavljenih ciljev. Za letos pa, ko imajo že bridke izkušnje, so napovedali proizvodnjo le sedmih milijonov ton, pa že sedaj dvomijo, da bi to količino mogli doseči.

Najbolj važno pa je to, da je Castro ob vstopu v leto 1971, narod navduševal, naj še bolj dela, kajti prihaja doba petih let, doba pomanjkanja, po kateri bo šele nastopilo večje gospodarsko blagostanje na karibskem otoku. Torej bodoča slika bede in obluba, ki bo, kot toliko drugih, postala prazno upanje.

Mirko Kunčič

Ob Mauserjevi knjigi Na ozarah II.

Ko sem pred dolgimi leti naprošen v nekdanji Slovenski poti napisal svojo prvo in menda zadnjo oceno o neki knjigi, ki je izšla v Buenos Airesu, sem polagal avtorju na srce, naj nikar tako pretirano ne idealizira svojih junakov, da so vsi že kar svetniški liki. Pa nisem s tem hotel reči, da je knjiga slaba; saj sem jo z užitkom prebral. Edini rezultat te moje mende prve in zadnje ocene je bil, da sem se menda komu zameril. Pisatelju Mauserju kaj takega ni treba svetovati. Kdor je samo bral Večernice, ki jih je napisal za Mohorjevo družbo v Celovcu, lahko vidi, kako globoko je posegel v dušeslovje svojih junakov. Dobro in grešno v človeku in njegovem značaju si kar podajata roke. Temu pravcu svojega ustvarjanja je pisatelj ostal zvest do danes: oblikuje sončne in senčne strani življenja, bolno in zdravo v človeku. Naj nadaljuje v tem pravcu, da obogati slovensko zamejsko literaturo še z marsikatero novo umetnino. Za vzor naj mu bodo klasiki slovenske literature Ivan Cankar, dr. Ivan Pregelj, Finžgar, dr. Tavčar, Narate Velikonja, Stanko Majcen in drugi, ki prav tako niso enostransko idealizirali svojih junakov. Le tako nastanejo velike umetnine, ki imajo trajno vrednost v literaturi.

Pa tudi svojih predhodnikov pri nekdanji Mohorjevi družbi v Celovcu ne sme Mauser pozabiti. Saj niso pri Mohorjevi sodelovali samo manj vidni slovenski pisatelji-idealisti, marveč tudi priznani. Tako mi je še v živem spominu povest Sosed Luka Ivana Cankarja, Mlada Breda dr. Ivana Preglja in Meškova knjiga Mladim srcem. V živem spominu pa mi je še nešteto del drugih pisateljev Mohorjevih večernic — n. pr. dr. Detelovo Malo življenje in Kostanjevičovo Novo življenje. Tudi ti 'sloveni' nesebični, prav nič častihlepni oblikovalci slovenske besede za prepro-

čuje tveganja direktnega vojaškega spopada z ZDA.

Sovjetske zadušitve uporov na Poljskem, v Vzhodni Nemčiji, na Madžarskem, v češkoslovaški niso izzvale učinkovite reakcije zahodnih velesil.

In zgornjih sovjetskih zunanje-političnih stalnic in njihove dosedanje praktične aplikacije ter nereagiranja zahodnega sveta na 'notranje' probleme socialističnega bloka ni težko pogniti zaključkov o nadaljnjem razvoju na 'socialističnem' balkanskem prostoru, kjer se razteza tudi Titova Jugoslavija in današnja komunistična slovenska republika v njej.

sto ljudstvo, ne smejo biti potisnjeni v kot v slovenski kulturni zgodovini. Sledovi njihovega prizadevanja za ohranitev starih, verskih in narodnih tradicij, se še danes kažejo — domá. Tako so med drugimi s svojimi večerniški povestmi bogatili in sladili tudi mojo grenko mladost. Vse te priznane in nepriznane pisatelje večernih povesti imam v neizbrisnem spominu. Iz njihovih knjig sem se mnogo naučil.

Nekatere Mauserjeve črtice v knjigi Na ozarah so jezikovno, stilistično in vsebinsko tako dovršene, da bi zaslužile, da jih objavi kaka slovenska srednješolska čitanka. Spomini na mlada leta so ustvarjeni s takšno milino in vedrino, da je bralcu toplo pri srcu. Ob njegovem domotožju pa človek kar odromi kot na božjo pot — v njegov mali, sončni svet tam pod očakom Triglavom.

Slovenski kulturni akciji čestitamo, da se je spomnila tega neumornega, zaslužnega slovenskega kulturnega delavca v zdomstvu, spretnega govornika, pisca nekrologov pa tudi oblikovalca zlatih mladih src v časopisu Ameriška domovina. Izdala je petindvajseto njegovo knjigo, kar je pač redki jubilej v življenju kakega literarnega ustvarjalca.

Kdor si hoče privoščiti mnogo ur prijetnega in koristnega branja, ki ne razvedri samo srca, marveč ga tudi popevniči: kdor hoče spet obuditi domotožje po rodnih krajih; kdor hoče z vse mehko ob spet oživiti spomin na mlada leta; kdor ima še kaj smisla in ljubezni do požrtvovalnega dela slovenskih pisateljev v tujini in do tvegane dolžnosti slovenskih založb, ki v najtežjih časih izpolnjujejo svoje kulturno poslanstvo, naj si nabavi to knjigo! Ne bo mu žal denarja, s katerim bo moralno in gmotno podprl prizadevanje Slovenske kulturne akcije.

Zbrane črtice so kakor pisani kamnenčki, skrbno in z ljubeznijo nanizani drug k drugemu, da je nastal mozaik, skladna enota, podoba, na kateri se prelivajo odenki rožnatih barv — verno ogledalo neiskritejših kotičkov pisateljevega nemirnega srca, ki meri širine in globine v sebi in svojem bližnjem. Narava pa mu je odprta knjiga.

Pisatelj Karel Mauser je nedvomno najplodovitejši, najpopularnejši in najpriljubljenejši slovenski pisatelj izven domovine. V njem gotovo zorijo še velika dela, s katerimi bo presenetil našo zamejsko literaturo — če ne bo svetovni vihar prej uničil vseh naših kulturnih in prosvetnih postojank. Kdor v teh

(Nad. na 2. str.)

Iz pisma dopisnika iz Rima

Titov neobisk je malo poparil navdušenje v italijanskih in vatikanskih krogih, s katerim so ga vsi pričakovali. V Rimu so bili postavljeni že govorniški odri, slavoloki, zastave po vsem mestu, jugoslovanske in italijanske. V Vatikanu je bil do podrobnosti izdelan ceremoniel, ki je določen za vladarje. Izdane so bile že vse varnostne mere. Ves trg sv. Petra bi bil izprazen ves čas Titovega obiska v Vatikanu; vse dohodne ceste na trg bi bile zaprte. Policija je že iskala osebe, ki bi bile sumljive in nevarne. Policija je telefonirala na domove jugoslovanskih beguncev in ugotavljala, kje so in kje jih lahko stakne, če bo treba.

Še na predvečer obiska je vodja vatikanske slovenske sekcije g. Vodeb trdil, da je po informacijah, ki jih je prejel Titov obisk zagotovljen. Tudi je že pripravil za Titov obisk posebno izredno oddajo v vatikanskem radiu skupaj z biv. urednikom „Družine“ Klemenčičem, ki v Rimu želi braniti svojo tezo in postati doktor (o Mahničju) hkrati pa se na Pro Deo v sekciji za časnikarstvo izpopolnjuje v svoji stroki.

V nekaterih tudi katoliških listih v svetu beremo pripombe in navodila na račun starih izselencev in političnih beguncev v pogledu dialoga. Za govornike brezpogojnega dialoga usmerjam na študij note, ki jo je izdalo tajništvo v Vatikanu za dialog s komunisti, v kateri je rečeno med drugim: „Za razgovor in dialog s komunisti je potrebno temeljito znanje in poznanje marksizma in leninizma. Dialog mora biti predvsem javen. Dialog je za komuniste vedno dejanje političnega značaja. Njihov dialog je vedno vključen v sistem političnih doktrin in v veliko strategijo, ki jo je ustvaril Lenin in ki stremi po dosegu oblasti s pomočjo zavezništva z drugimi političnimi silami.“ Tisti torej, ki napada nas slovenske protikomuniste v tujini naj to posebej upošteva, še posebej pa naj si vtisne v spomin tole trditev tajništva za novnike, to je za dialog s komunisti: V noti je namreč dalje rečeno: „Vsi, ki želijo dialog morajo nujno poznati do potankosti strategijo in taktiko komunizma, da bodo sodili o primernosti ali naj stopijo z njimi v stik in da preprečijo da ne postanejo zavezniki komunistov, ne da bi to hoteli ali se tega zavedali.“

Kako so mnogi padli v naročje komunistom hote ali nehoti in sedaj javno nastopajo v njihovo korist pa nam potrjuje njihovo vestno izvajanje tega. Leninovega naročila: da bomo odpravili vero je mnogo koristneje uvesti razredno borbo v Cerkev sami, kot pa vero napadati frontalno. Zato je potrebno: razklati škofovski zbor v dva bloka: v integraliste in progresiste; nahujskati duhovnike s tisoč navidez stvarnimi pretvezami proti škofom; ustvarjati dvome v katoliških masah s

OB MAUSERJEVI KNJIGI (Nad. s 1. str.)

razburkanosti, nevarnih časih še stoji „na mrtvi straži“ in še kaj piše, izprica pogum, ki nima primere. Naj bo karkoli že — od pisatelja Karla Mauserja pričakujemo še bogate žetve. Da bo napisal še kako zrelo umetnino, ne dvomim, saj mu leta še niso upognila hrbta. Vsekakor pa bi bila nepopravljiva škoda, če bi ostal svoji veliki ljubezni — Mohorjevi družbi v Celovcu — za zmerom nezvest. Naš narod, razkropljen po vsem svetu in v krajih, kjer naši ljudje občutijo vso krivico narodne manjšine — na Primorskem in na Koroskem — je vzljubil Mauserjeve večerniške povesti in si jih želi še več.

Oboje je potrebno za narodovo kulturno rast: v globino segajoča, vrhunška literarna dela, učene filozofske razprave, politična zgodovina — pa tudi tečna dušna hrana, v kateri se pretaka priroden sok naših žitnih polj, travnikov in planin, in v katerih se prepletajo čudno zamotane usode naših preprostih ljudi, ki so neločljivo povezani s to našo ubogo, blagoslovljeno slovensko zemljo. In vprav v opisovanju vseh slabosti in vrlin, ravnih poti in zmot, temnih in svetlih strani našega podeželja, je Mauser mojster. Zato se z vsem ponosom lahko imenuje tudi večerničarja. Pisatelj Finžgar, ki ga bo literarna zgodovina uvrstila med prave slovenske pisatelje, je pravilno vrednotil pomen Mohorjeve družbe za ljudstvo in

ČILE IN EVROPA

POSLEDICE ZA SLOVENIJO

Pred nekaj dnevi je komunistični teoretik Regis Debray, ki mu je po izgonu iz Bolivije čilski marksistični predsednik Allende podelil položaj v svojem režimu, izjavil, da bo imela „čilska revolucija odmev tudi v Evropi“.

Svojo trditev je opiral na mednarodno komunistično strategijo izbiranja posameznih držav za svoje nove žrtve. Čilska komunistična partija, ki danes še deli oblast z drugim levičarskim skupinami v Čilu, si je — opazovalci dvomijo, da iz lastne iniciative — izbrala svojo tarčo v Evropi in sicer Italijo. Čilski komunistični vodja Luis Corvalan je namreč poslal glasilo italijanske KP L'Unità članek, v katerem med drugim poudarja, da si je „čilsko ljudstvo priporilo oblast, čeprav še ne popolno“. Nadaljuje s pozivom, da „si mora sedaj utrditi svojo zmago in še napredovati, tako da bo ves politični in državni aparat prešel v njegove roke...“.

Položaj sicer še ni povsem naš, toda od nas je odvisno, ali bo postal popolnoma naš ali ne. Iz tega pisanja strokovnjaki prihajajo do dveh zaključkov. Prvi je, da je čilska komunistična partija in njeni ideološki zavezniki v Allendejevi levičarski koaliciji tkim. Ljudske enotnosti so odločni postopoma prevzeti vso kontrolo nad državo v svoje roke. Drugi zaključek pa je, da je možen tak razvoj v Evropi prav v Italiji in da si jo je svetovni komunizem preko čilskega vodje Corvalana izbral za svojo naslednjo žrtev čilskega kova. Glasilo italijanske KP L'Unità pa naj bo propagandno sredstvo za to.

Italija je politično bolna država, kljub naporom državnega predsednika Saragata in vladnega predsednika Colomba ter zunanjega ministra Mora, da bi jo ozdravili. Prav zato je nad Italijo močno zaskrbljen NATO. Italijanska KP je prestala velike preizkušnje ter se je odločila doseči oblast z zmago na volitvah, kakor se je to posrečilo čilskim komunistom.

Če bi se zgodilo, da bi komunisti zavladali v Italiji zakonito, NATO in nobena zunanja sila ne bi mogla ničesar storiti proti. Kakor Corvalan v Čilu, bi tudi italijanski komunisti hitro pognali razvoj v smer popolne komunistične kontrole nad Italijo.

subtilnimi razlikovanji med reakcionarji in obnovitelji; pritegniti nižjo duhovščino v skupno fronto proti zastarelim strukturam, ki mažejo obličje Cerkve; ustvarjati čim širše nezadovoljstvo med verniki na vseh stopnjah v namenu da vključijo laike in duhovnike v plodno ozračje razredne borbe.

Kdo ima še zdrave oči razum in ušesa, vidi, sliši in razume vse izpade duhovnikov, teologov, časnikarjev, profesorjev in drugih intelektualcev, ki so padli v Leninove in progresiste; nahujskati duhovnike s tisoč navidez stvarnimi pretvezami proti škofom; ustvarjati dvome v katoliških masah s

jo je kot njen dolgoletni urednik dvignil do zavidljive višine. Takrat je imel pač na razpolago kopico uglednih sodrnikov.

Morda mi bo kdo oponesel: več si napisal o Mohorjevi družbi kot o Mauserjevi knjigi. Res je. Okoristil sem se s priložnostjo, da se ob Mauserjevi knjigi spominim tudi obeh Mohorjevih družb — v Celovcu in v Gorici, ki obe širita slovensko besedo po svetu in imata v programu katoliški svetovni nazor. Na nekdanjem skoraj povsem slovenskem ozemlju, kjer gre pod pritiskom nemških in italijanskih sil pa tudi domačih prodanih duš raznarodovanje svojo pot, se obe družbi krčevito borita za svoj obstanek. Z nezlomljivo voljo vztrajata in z neprečlenjivimi žrtvami izdajata knjige — katerim tu v emigraciji posvečamo vse premalo pažnje. Naj bodo torej te skromne vrstice posvečene kar: pisatelju Mauserju in obema Mohorjevima družbama v Celovcu in v Gorici, pa seveda tudi Slovenski kulturni akciji.

Mauserjeva knjiga Na ozarh je zelo obširna, saj ima kar 373 strani. Z njo si bo vsakdo obogatil svojo knjižnico in hkrati dal zadostno pomoč pisatelju, ki v najtežjih okoliščinah — po težakem delu — ustvarja vrednato, ki imajo trajno ceno in katere bodo morali nekoč še tako zahtevni kritiki priznati tudi doma.

Brosiran izvod stane 1300 pesov, vezan pa 1600 pesov, kar ni mnogo spričo visokih cen argentinskega knjižarstva. Knjigo naročite pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu.

NATO bi bil v temelju pretresen. Skupni evropski trg bi verjetno dobil smrtni udarec, delikatno ravnanje sil v Sredozemlju pa bi se drastično nagnilo na stran Moskve, ki se je že itak trdno usidrala v njegovem vzhodnem delu.

Tako mislijo o razvoju v NATO, ko primerjajo Čile z Italijo. Menijo, da se to še ne more zgoditi jutri, ni pa izključeno, da se ne bi zgodilo v prihodnjih treh ali štirih letih.

Eno generacijo nazaj se je Zahodna Evropa tresla v strahu pred možnostjo komunistične nadvlade, bodisi s pomočjo splošnih stavk, ki so jih organizirale komunistične partije v Italiji, Franciji in drugod, bodisi vsled direktnega sovjetskega vpada. Toda strah je izginil, ko so stavke v letu 1947 ponehale, ko so komunisti izgubili italijanske volitve leta 1948, ko je bil ustanovljen NATO in ko je Sovjetska zveza doživela poraz v zračni bitki za Berlin.

Danes je nevarnost precej drugačna. Italijanska in francoska komunistična partija n. pr. proglašata, da sta neodvisni od Sovjetske zveze, da sta nacionalistični in patriotski stranki in da nameravata zmagati na demokratičnih volitvah. V Franciji je možnost volilne zmage za komuniste še močno oddaljena, toda ne v Italiji.

Zahodne sile, organizirane v NATO, katerega ena od ključnih članic je Italija, zaskrbljeno zasledujejo notranje politični razvoj v Italiji. Komunistična zmaga na volitvah v Italiji ne bi namreč imela težkih posledic samo za svobedni Zahod, temveč tudi za nadaljnji sredobežni razvoj v sovietskem bloku. Ni dvoma, da bi bil najbolj neposredni prizadelec tudi nadaljnji notranji razvoj v sovedni komunistični Jugoslaviji in še bolj neposredno v slovenski republiki. Silam v Ljubljani, ki so doslej ohranile dobro zahodne krščanske civilizacije v Sloveniji, bi bila meča na svobodo na zahod trdno zaprta. Trkih posledic za slovenski narod ni težko predvidevati.

Mednarodni teden

Čez dober teden dni, prihodni teden, 5. februarja, se bo zaključilo drugo razdobje premirja med Arabci in Izraelom.

Egipt sicer trdi, da ne bo podaljšal premirja, če Izrael medtem ne bo določil datuma umika svoje vojske z zasedenega arabskega ozemlja, vendar več okoliščin govori za to, da novega spopada med Arabci in Izraelom vsaj v bližnji bodočnosti še ne bo.

Štiri velesile, ZDA, Anglija, Francija in ZSSR se so sporazumele, da je treba nov konflikt med Arabci in Izraelom preprečiti. Tako med Arabci kakor v Izraelu so bile odstranjene s političnega pripadajoče osebe ali skupine, ki zagovarjajo trdo linijo. Nasserja ni več, tako da je arabski svet ostal brez demagoškega voditelja. Jordanjski kralj Hussein, ki se hoče sporazumeti z Izraelom, že nima več protitežji v Egiptu. Pravtako se mu je posrečilo likvidirati organizirano silo palestinskih gverilcev — fedajinov, ki so močno oslabiljeni in sprti med seboj. V Siriji je trenutno na oblasti umirjena vlada, Libija pa igra vlogo posredovalca med Arabci.

Izrael, ki je prej vztrajal na direktnih pogajanjih z Arabci, je sedaj pristal na posredovanje odposlanca ZN Jarringa in je prav tako pripravljen zapustiti del zasedenega arabskega ozemlja, če bo dobil zadostno mednarodno zaščito svojih meja in svojega obstoja.

V ZN se širi ideja o ustanovitvi varnostne straže ZN na arabsko-izraelskih mejah, ki naj bi jo opravljali vojakji štirih velesil. ZDA nasprotujejo, da bi poslali tja ameriške in sovjetske vojske ter navedejo, naj bi to služilo opravljanju le Anelije. Francija in katere nevturalna država, kakor n. pr. Švedska. ZDA hočejo preprečiti mednarodno priznanje utemeljenosti sovjetske Rdeče armade na Bliznjem vzhodu.

Na Daljnem vzhodu pa se v Južnem Vietnamu nadaljuje proces t. im. vietnamizacije ter nameravajo ZDA obraniti v drugi polovici letošnjega leta samo še 100.000 svojih vojakov v Južnem Vietnamu. Ta račun jim bo lahko spremenil nadaljnji razvoj v sovedni Kambodži, ki je prav sedaj glavna tarča komunistične osvojevalne strategije v jugovzhodni Aziji.

„Stoječa, lena voda se le prerada usmradi. V nasprotovanju se misel meri z mislijo; sama zase, brez tuje pomoči mora pokazati tu svojo moč ali slabost; ima li pravico živeti in veljati ali ne.“

Josip Stritar, Pogovori, 1870, 9

Novo razvrednotenje dinarja

Jugoslovansko komunistično gospodarstvo in finance drviijo z veliko hitrostjo navzdol. Vseh vrst reforme, letni plani, investicijska politika, samoupravljanje, tržni sistem — jugoslovanski komunistični in finančni „strokovnjaki“ ne morejo in ne morejo najti magične formule, s katero bi zaustavili „zgodovinski proces“ — kakor razvoju pravijo komunisti — ki pa jim drvi v nasprotni smer, kakor pa so jo nakazali taki komunistični „strokovnjaki“, kakor so Marx, Engels, Lenin, Stalin in drugi rdeči tovariši.

Tako so se minuli teden po jugoslovanski „federativni“ republiki kakor blisk razširili glasovi o novem velikem razvrednotenju dinarja. Uradno je razmerje dinarja do ameriškega dolarja Titov gospodarski in finančni trust določil ob zadnjem razvrednotenju na 12,50 proti 1. Pretekli teden so vsi pričakovali, da bo novo razvrednotenje doseglo 44 odstotkov, tako da bo treba za en ameriški dolar jugoslovanskemu državljanu plačati 18 dinarjev.

Titovo gospodarjenje je državo pripeljalo na položaj, ki zahteva tako razvrednotenje. Za jugoslovanski dinar ne moreš v inozemstvu kupiti ničesar. Še doma dobiš slehern materialno dobrino z dvajset odstotnim popustom, če jo plačaš z dolarjem.

Da bi zaenkrat vsaj deloma še prikriji porazno gospodarsko in finančno stanje, v katerem se Jugoslavija nahaja, je partija dovolila razvrednotiti dinar samo za nadaljnjih 20 odstotkov, tako da morajo od minule sobote, 23. t. m., v Jugoslaviji plačati za en ameriški dolar 15 dinarjev.

Vsi pa ugotavljajo, da je bilo 20 odstotno razvrednotenje nerealno in pričakujejo novih „prilicenj“ dinarja stvarnosti.

Kaj pišejo

PISMO IZ AVSTRALIJE

Kakor za preteklo „Zbornike“, tako tudi za lanskega leta izražam Uredu mojo zahvalo za odlično uređitev ter za bogato vsebino. Koliko poučnega in zanimivega berila nudijo ti Zborniki iz leta v leto, zna ceniti le oni, ki jih posedujejo v celoti, ter tako se lahko pouči o naši preteklosti in stvarnosti.

Prostor mi dopušča, da pripisem še kaj od nas.

Kaj posebnega ni, življenje teče svojo uravnoteženo pot naprej. Novih rojakov, ki bi prihajali semkaj iz domovine skoraj ni, tako da društveno življenje počiva na ramenih onih, ki so prispeli semkaj v letih 1950 in nekaj letih pozneje. Če ni novega pritoka novih misli, tudi društveno življenje ne zamore tako napredovati kakor bi si želelo. Res je, da se je društveno življenje pri nas v Brisbanu v zadnjih dveh - treh letih zelo poživelo, toda temu se imamo zahvaliti le novoprišelcem iz Melbourne, ki so prinesli semkaj izkušnje iz tamkajšnjega življenja. Tako smo imeli ne-le prvo oderško prireditev, nego tudi prav po domače vrtno veselico, nekaj filmskih večerov iz domovine, da ne omenim vsakoletnega Silvestrovanja. Istotako 3 mesečno glasilce „Glas Planinke“ je pod

Ob poletu Apollo 14 na Luno

Za 31. januar je napovedan odlet četrte ameriške astronavske ekspedicije na Luno. Z Apollo 14 bodo odleteli poveljnik Alan B. Shepard (47 let), pilot Apollo kabine Stuart A. Roosa (37 let) in pilot štirinožnika za pristane na Lunj Edgar D. Mitchell (40 let).

Shepard je astronautski veteran, saj je bil prvi Američan, ki se je zapeljal leta 1961 za 15 minut v vesolje s kabinco Freedom 7. Zaradi bolezni v ušesu je moral čakati 10 let na drugi polet. Druga dva sta novinci. Mogočna Saturn 5 raketa jih bo pognala na pot ob 16.23 argentinskega časa z rtiča Kennedy, kar bo najbrž renašala tudi argentinska televizija. Če bo šlo vse po sreči, bodo čez tri dni dosegli Luno in jo začeli obkrožati. 4. februarja bodo pristali na Lunj v bližini znanega in zanimivega meteoritskega žrela Fra Mauro, ki leži južno od luninega ekvatorja. Znanstveniki menijo, da bodo astronomi mogli tam nabrati najbolj staro kamenje, kar ga je sploh mogoče najti.

4. in 5. februarja bosta Shepard in Mitchell izstopila na Luno. Vsak od teh sprehodov bo trajal vsaj po 4 ure

sedanjim uredništvom tako po obliki kakor po vsebini izredno napredovalo, k čemur je pripomogla spretna roka njegove gospe.

Sydneyško Slovensko društvo je v juniju lanskega leta priredilo 3 mesečni letalski izlet domov, k čemur se je pridružilo tudi nekaj tukajšnjih rojakov.

Tudi tu se cene dvigajo skoraj prako noči toda plače se dvigajo počasi in še to pod pritiskom različnih delavskih združenj (Union), ki imajo velik vpliv na splošno narodno gospodarstvo. Razni štrajki in protestna zborovanja močno pretresajo drugače tako mirno zemljo ki že davno ni več proglašena za „zlati jamo“. Življenje v Evropi je danes varnejše in udobnejše nego tu, saj časi ko je Avstralija bila privlačna so minili.

Skušal bom, da se „Svobodni“ oglašim s kakim daljšim člankom, ter ako bo prednje v njej objavljeno bi prošil, da se mi dotična številka dopošlje, ali le po možnosti.

Iskrnen pozdrav vsem sodelavcem pošilja

Primožič Janez

(Jugo)slovenska dobrodošlica

Po zadnjih podatkih dela v tujini skoro en milijon jugoslovanskih delavcev, med njimi 50.000 Slovencev. Za božične praznike je velik del delavcev prišel na počitnice v domovino. Z vlaki, rednimi in izrednimi, je pripotovalo 288.000 delavcev, od tega čez Maribor 73.300, ostali pa skozi Jesenice. Na Jesenicah so do Božiča odpeljali 135 izrednih vlakov, v Mariboru pa 50. Večino potnikov so predstavljali zdomarji, kakor sedaj imenujejo delavce, zaposlene v tujini.

Vsak zdomar je ob prihodu dobil napotilo v štirih jugoslovanskih jezikih, česa ne sme pozabiti med počitnicami. Slovensko besedilo je po zahtevi direktorja zveznega urada za zaposlovanje prevedel sam prevajalec uradnega lista SFRJ, napisano je v spakedrani slovensčini. Za primerjavo penatiskujemo uvod in prvo točko tega napotila:

OBVESTILO

JUGOSLOVENSKIM DELAVCEM, KI SO ZAPOSLENI V TUJINI

Dragi rojaki,

Dobrodošli v domovini. Želimo da boste med svojci in prijatelji počutili kar najlepše.

Ker bi vam radi pomagali pri reševanju vaših morebitnih problemov, vas želimo obvestiti o nekaterih vprašanjih, ki jih lahko uredite sedaj, v kolikor jih do danes niste uspeli urediti.

1. Da bi lahko uredili pravico do otroškega dodatka in zdravstvenega zavarovanja za vas in vašo družino, se obrnite na komunalni zavod za socialno zavarovanje v kraju vašega stalnega prebivališča v Jugoslaviji. Tam boste dobili vsa potrebna obvestila tako o pokojninskem kakor tudi o invalidskem zavarovanju.

V istem slogu sledi še šest točk. Slovenski listi, ki so priobčili Obvestilo v faksimilu, so priporočili bralcem, naj med prazniki za kratek čas tekmujejo, kdo bo odkril največ slovničnih napak...

Namestila bosta zopet nekaj merilnih instrumentov, fotografirala in nabirala kamenje. To kamenje bosta vozila v vozičku z dvema kolesoma. Podoben je vozičku, s katerim hodijo gospodinjke na trg kupovat.

Ker se je TV prenos s Lune po pristanku Apollo 12 zaradi okvare TV kamere takorekoč po prvih korakih po Lunj za vedno prekinil in ker ponesreženi Apollo 13 polet Lune sploh ni dosegal, vlada po vsem svetu veliko zanimanje.

Čeprav doslej argentinsko časopisje tega ni sporočilo, ni dvoma, da bomo mogli gledati tudi v argentinski TV prenos sprehodov po Lunj. Američani bodo gledali sicer v barvah, argentinski prenos pa bo preko satelita v črno belem.

Ket zanimivost je treba omeniti dejstvo, da je datum odleta, 31. januar 1971, padel natančno na 13. obletnico odstrela prvega ameriškega satelita Explorer I, ki je šele lani zgorel v ozračju. Pravtako sovpada ta dan s 5. obletnico pristanka sovjetskega avtomata Luna-9 na Lunj.

Novice iz Slovenije

KRANJ — Prešernovo gledališče so prenovili, adaptirali so dvorano in pročelje. Ker so se dela nekoliko zavlekla, je gledališče odprlo svoja vrata šele sredi decembra. Za prvo igro so izbrali delo švicarskega dramatika Maxa Frischa „Andorra“, ki ga je režiral Staš Potočnik.

LJUBLJANA — Umetnostnozgodovinsko društvo je izdalo po daljšem presledku osmi letnik Zbornika za umetnostno zgodovino. Zbornik je bil pripravljen za izdajo že leta 1967. Na uvodnem mestu je zapis Naceta Šumija „Dediščina Izidorja Cankarja“, Stele pa predstavlja umetnostnega zgodovinarja Vojislava Moleta ob osemdesetletnici. Poleg teh so prispevali razne članke še Marko Marin, Polonca Vrhunc, Emiljan Cevc, Ivan Komelj, Bojana Hudaes, Eva Malnar, Sergej Vršer, Ksenija Rožman in Janez Hoefler.

LJUBLJANA — Del samoupravnega sveta Ljubljanske Drame, ki so ga sestavljali igralci, je 23. decembra odstopil. Delovna skupnost ljubljanske Drame je celo leto iskala skupne poti iz težav, pa je niso mogli najti. Prav tako je podal ostavko vršilec dolžnosti ravnatelja Janez Negro, da bi lažje začeli ponovno iskati izhoda iz težavnega stanja.

PTUJ — V ptujski občini je 445 km cest. Od tega pa asfaltiranih le 65 km: 25 km prvega reda, 26 km drugega, 8 km tretjega in 6 km četrtega reda.

LJUBLJANA — V Sloveniji se bo letos potrošnja cementa dvignila na približno 1,2 milijona ton. Slovenijo so s cementom zalagale slovenski tovarni v Trbovljah in v Anhovem ter še istrske cementarne. Zadnja leta se je poraba tako povečala, da so morali nekaj cementa uvažati še iz drugih cementarn. Pomanjkanje cementa pa je privedlo tudi do razpravljanja, ali je potrebna Sloveniji še nova cementarna. Pred prvo svetovno vojno je bilo v Sloveniji več cementarn, katerih skupna zmogljivost je bila okrog 70.000 ton letno: Kamnik, Laško, Zidani most, Trbovlje, Dovje-Mojstrana in Mežica. Ta zadnja je bila opuščena že leta 1913. Sedanja kapaciteta obeh slovenskih cementarn je 450.000 ton. Toda obe cementarni povečujeta svoje obrate. V Trbovljah bo že leta 1972 pričela obratovati nova 1000-tonska peč, v Anhovem pa 1973, ki bosta dajali vsaka po 400.000 ton cementa več. S tem pa bo krita predvidena potrošnja cementa v Sloveniji in uvoz ne bo več potreben.

BLD — V tem turističnem kraju je bil 17. decembra 1970 ustanovni občni zbor nove slovenske revije, katerega se je udeležilo veliko predstavnikov slovenskega gospodarskega življenja. Revija z naslovom Slovenija bo na 100 straneh posvegala v slovensko in jugoslovansko gospodarstvo. Izdajateljski svet nove revije bo sestajalo 25 članov.

Anarhistična kuharica

Severnoameriška založniška družba Lyle Stuart Inc. v New Yorku je objavila, da je natisnila nov priročnik za revolucionarje, ki vsebuje podrobna navodila od sabotaže telefona in podiranje mostov do uživanja mamil in bojev.

Priročnik nosi naslov „Anarhistična kuharica“ ter jo prodajajo trdovezano po 12 dolarjev, mehkovozano po 5,95 dolarjev. Založba je objavila, da bo priročnik razposlala predvsem na vse severnoameriške univerze.

Priročnik je napisal neki William Powell, študent na Windham College, Puonam. Vt. V uvodu, ki je prečel cizniza, Powell med drugim pravi, da je napisal priročnik kot „kot koristno knjižico za molčečo večino, ko se bodo flišti, ki so danes na oblasti, odločili začeti izvajati končno represijo ameriškega prebivalstva.“

Peter Bergman, direktor založbe in pisec spremnega besedila k priročniku, pa je izjavil, da bo „priročnik najbolj služil navadnemu državljanu, ki ga bo zanimalo, kaj se dogaja okoli njega. Ne gre za politično akcijo posebne vrste.“ je izjavil Bergman. „Priročnik tudi ni klic na akcijo. Kajti pravi hipipier in yippies in zlasti revolucionarni študenti že veliko vedo, kakor pa jim more povedati priročnik.“

LJUBLJANA — Ljubljanska tovarna optičnih izdelkov „Vega“ zaposluje okrog 800 delavcev, je pa že več let v težavah. Zaradi kritičnega stanja so delavci že večkrat „prekinili“ delo; 13. decembra pa je delavski svet soglasno sprejel odstop generalnega direktorja Franca Lamuta, ki je, mimogrede povedano tudi — podpredsednik gospodarskega zbora republiške skupščine. Položaj podjetja je zelo resen, delavci so dobili plače za mesec september, za mesec oktober so jim obljubili 80% plače, za november pa bodo dobili le minimalne osebne dohodke. Na sestanku delavcev 16. decembra, ki je bil pravzaprav „prekinitev dela“, so delavci ugotovili, da jih je vodstvo tovarne zavajalo ter so zahtevali polne plače za opravljeno delo. Sprejeli so tudi predlog o izredni konferenci sindikata, ki je bila napovedana za 28. decembre.

LJUBLJANA — Gorenjska proga je 14. decembra praznovala stoletnico. Proga je bila v začetku dolga 102 km od Ljubljane do Trbiža. Do druge svetovne vojne je še vozil dnevno en vlak iz Jesenic preko Rateč čez mejo v Trbiž; po drugi vojni so Italijani promet do meje ustavili. V Sloveniji pa so ukinili promet do meje 31. marca 1966, še isto leto pa so progo od Jesenic do meje tudi odstranili. Sedaj že obžalujejo, ker je z odstranitvijo proge nastala precejšnja vrzel pri razvoju Kranjske gore in okolice.

TRBOVLJE — V zasavskih premogovnikih niso izpolnili proizvodnega načrta in so nakopali 80.000 ton manj premoga. Vzrok za to je po izjavah vodstva premogovnikov beg delavcev iz jamskih odkopov. Lani je rudnike zapustilo 170 delavcev, česar niso mogli nadomestiti z zvišano storilnostjo in nadurami, čeprav so delali tudi ob sobotah in nedeljah. Za letos so pripravili načrt za izkop po številu delovnih moči na jamskih odkopih in ne po potrebah porabnikov. Predvidevajo, da bodo nakopali le 1.600.000 ton premoga, kar je za 140.000 ton manj, kot so ga nakopali lani.

UVOZILI BODO PŠENICO

Zvezna direkcija za rezerve živil bo uvozila 500.000 ton merkatilne pšenice za prehrano. S tem bi odpravili pomanjkanje na jugoslovanskem tržišču, ki je nastalo zaradi manjšega pridelka pšenice. Lani je bilo s pšenico posejanih 1.830.000 ha, pridelali pa so je približno 3.790.000 ton. Ker pa manjka tudi drugih živil, bodo uvozili še mleko v prahu, maslo, sir, jedilno olje ter močna in zrnata krmila. Sladkorna industrija zahteva še uvoz 120.000 ton sladkorne melase, ki bi jo predelali v tovarnah in do neke mere zaposlili zmogljivost tovarn sladkorja. Sladkorne pese so namreč pridelali za 35% manj kakor so načrtovali. Podjetja so tudi zahtevala, da ustrezno prilagodijo nove cene sladkorju. Tako bo kmalu zamrznitev cen le še na papirju.

Knjižica vsebuje navodila o vohunstvu, eksplozivih, strupenih plinih, telefonskem prisluškovanju, uporabi orožja vseh vrst, posebej noža, o nastavljanju pasti, itd. Je močno ilustrirana s fotografijami in črticami. Posebno poglavje je posvečeno formulam za izdelovanje LSD, marihuane in hašiša.

Na platnicah priročnika stoji zapisano: „Pozor, vsebina knjige je protizakonita.“

Kot primer navajamo navodilo za uporaba noža, ki ga vsebuje poglavje o orožju in v katerem stoji med drugim tudi to-le:

„Srce je druga usodna točka, ki jo moraš upoštevati pri svojem napadu. Močan sunek bo običajno prodril mimo reber v pljučno votlino in zarinila nož v srce. Pri tej vrsti sunka je treba paziti, da je usmerjen od spodaj navzgor.“

Lyle Stuart, lastnik založbe, je izjavil, da je „veliko mojih uslužbencev“ menilo, da je knjiga nevarna in da ne sme biti natisnjena. „Nekateri so bili zaprepaščeni“, je dejal. „Delničarji založbe pa so bili kakor od strele zadeti, ko so dobili priročnik v roke.“

Toda nihče se ni dejansko zganil in preprečil izdaje revolucionarnega priročnika — vsled do absurda gnanega „načela o svobodi tiska.“

Še ena 25-letnica

Pred sabo imam številko 50 „Svobodne Slovenije“ iz Buenos Airesa. Prebiram in premišlujem članek, ki je cela študija: „Tržaški problem spet oživel“. In v zadnji številki istega tednika najdem podobni prispevek: „Politični premiki ob avstrijsko-jugoslovanski meji.“

Vso čast urednikom „Svobodne Slovenije“ za tako stvarino!

A mene taka in podobna razmišljanja in poročila o življenjskih problemih našega naroda vodijo v spominu 25 let nazaj, ko sem januarja leta 1946, s pomočjo č. g. A. Vodeta izdal troleldno podobico z naslovom „Molitvena Zveza za slovensko domovino“. Bil je to kril ranjenega srca, ki se ne more sprijazniti z mislijo, da naj bi bilo s pobitimi domobranci konec ideala slovenske svobode.

Ni pravice za male narode na svetu, kjer ima pravico samo močni. Toda še je nad nami Nekdo, ki je Pravica. Pri Njem naj torej iščemo našo pravico za obstoj pod soncem. Iz tega prepričanja se je rodila „Molitvena Zveza za slovensko domovino“. Prva izdaja istoimenske podobice z raznimi molitvenimi obrasci (Slovenska begunska molitev, Za priprošnjo slovenskih mučencev, Za beatifikacijo škofov Baraga in Slomška, Na čast sv. Hemi, itd.) je bila podlaga za drugo, zelo spremenjeno iz leta 1963. Prva je bila namenjena samo članom neke redovne kongregacije, druga pa za vse Slovence.

Zanimivo, a predolgo bi bilo navedati gibanje te zveze vseh teh 25 let, vrsto člankov v raznih revijah, okrožnice, razmnožene in tiskane. Te zadnje je financiral sam dr. Rožman, ki je bil tudi eden prvih članov MZ. Po njegovi smrti je vse bolj životarilo. Samo mesečni molitveni nameni so še izhajali v nekaterih revijah. Tudi v ZDA, kljub njegovemu testamentu, na sam predvečer smrti dr. Rožmana, da naj se

ohranja in razvija MZ, je ta zaspala...

Kako smrtonosna za vse duhovno, še bolj za molitev je ta naša moderna civilizacija, ki sloni na proizvajanju in uživanju!

In vendar — kdo, pod milim nebom, nas bo rešil narodnega propada, če ne bo ravno vera v Boga in zaupna molitev k Njemu, ki je Gospodar narodov?

In slovenska politična emigracija? Smo res rešili svoje življenje samo za to, da si gradimo vile in kupujemo avtomobile? Nimamo nobenih narodnih obveznosti pri reševanju naših zamejskih problemov?

Ko je pred leti pokojni domoljubni garač Janez Jazbec iz Córdoba (Arg.) predlagal, naj bi se ustanovile akcije na Primorskem in Koroškem, ga menda niti slišali nismo. Priznam, da stvar ni enostavna in da bi zahtevala veliko gmotnih žrtev.

A ko sem sam stopil pred slovensko zdonsko javnost z MZ, nisem nikogar prosil niti vinarja, in vendar samo nekaj nad sto Slovencev mi je odgovorilo. A še ti so utihli, ker zaradi pomanjkanja sredstev nisem mogel obdržati zveze z njimi. Vsaj po člankih v vaših verskih revijah sem želel obstati v stiku s članstvom.

Vendar še je čas! Mislim, da se še marsikaj more rešiti! Ob 25-letnici apeliram na slovensko narodno in versko zavest ter prosim predlogov in pomoči na naslov: MZ, Casilla 1471, Cochabamba, Bolivia.

„Kakor svetopisemski bratje Makabeji se moramo lotiti svete borbe za naš narod. Toda naše orožje mora biti duhovnega značaja: molitev in žrtev, maša in zakramenti, predvsem pa zgledno krščansko življenje v posvečujoči milosti božji.“ (Slov. Makabeji, str. 14)

Rešimo in obnovimo „Molitveno zvezo za slovensko domovino“ ob njeni 25-letnici!

Zupan Janez, Bolivia

SLOVENC I V A R G E N T I N I

Očetu Vrečarju besedo spomina in zahvale

Končana je pot Vašega življenja na zemlji in dali smo si slovo. Živo pa je ostalo med nami Vaše prizadevanje, dobrota in sad Vašega plemenitega srca.

Spoznal sem Vas leta 1945 v tistem usodnem maju. Nj Vas zmedla ločitev od doma in pot v negotovost. Ni Vas strla bridka resnica ob predaji in usmrtni Vašega sina Doreta. Okrepila se je v Ves vera, ostali ste mož, ostali ste oče, ostali ste Bogu in svojemu stanu zvest.

Ko smo se iz Vetrinja naselili v taborišču v Lienzu, že smo Vas videli s tistimi, ki jim je bila skrb za čim lepše taboriščno življenje. Bili ste s tistimi, ki so čutili odgovornost, da predvsem mladini poskrbijo obojestransko zaposlitev. Velikodušno ste sprejeli vodstvo delavnice in številu mladih v uk in vajo v poklicu. Bili smo deležni Vaše mojstrske sposobnosti in nasvetov. Bili smo deležni dobrote srca, kakršnega premore te krščanski oče, kot ste bili Vi.

To poslanstvo ste vršili vsa leta taboriščnega življenja, prej v Lienzu in pozneje v Spittalu.

Dovolite, dragi oče Vrečar, da se Vam v imenu vseh, ki smo bili deležni Vašega zgleda in skrb, iskreno zahvalimo.

Goriška in Primorska

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Slovensko gledališče v Trstu, ki deluje že 25 let, je dobilo status javne ustanove in bo deležno stalne finančne podpore lokalnih oblasti. Ta podpora, ki jo bosta dali tržaška občina in pokrajina, bo znašala tretjino proračuna. S podpisom akta o Stalnem slovenskem gledališču 23. decembra 1970, bodo pri upravi razen zastopnikov občine in pokrajine sodelovali predstavniki vseh slovenskih političnih in ideoloških opredelitev. Status tudi določa, da morajo biti vsi predstavniki slovenskega porekla.

POIZVEDBA

FRANC SLEVC, po domače Kotnik, pri Kamniku, staronaseljenec. Če kdo kaj ve o njem naj sporoči na naslov:

Primož Bodlaj
Moreno 104, Billinghurst
San Martín
Buenos Aires

Vsak teden ena

BARKOVLJE

Igo Gruđen

Kot bi pred burjo se v zavetje skrile na begu ptice — v bregu bele hiše na pašne, kjer od morja veter diše, med trte so in oljke se spustile.

Pred njimi Barkovljanke razgrnle so bele srajce. V soncu malo višje med latniki po oknih nagelj rdi še — za koga roke so ga tja vsadile?

Mož v plavžih škedenjskih ves dan se trudi, v tržaški luki vreče fant prenaša, dekle na Rdečem mostu rože nudi.

Iz Barkovelj, kjer jezik moj ne ugaša, kjer izdajice dojile niso grudi, zajeda v Trst se kri in zemlja naša.

Pred dvajsetimi leti v "Svobodni Sloveniji"

25. januarja 1951. — Št. 4
SAMO ZA ŽENSKE

Pregledala sem letošnji Koledar Svobodne Slovenije. Bogata knjiga, katere smo lahko veseli... Vendar, ko sem ga prelistala do zadnje strani, sem bila žalostna. Nemogoče, sem si mislila, da na 280 straneh ni dobili niti ene črke, ki bi jo ženska napisala!

Kdor bo čez leta pregledoval naš begunski tisk, bo imel občutek, da so samo moški bežali in doživeli vse strahote komunistične revolucije v naši domovini in izven nje... Pri povedovanju je lepa stvar, a zapusti le kratke vtis. Pisana beseda je pa dokument.

Zato ni prav, da slovenska žena molči, ker samo ona bo odgovorna za to vrzel v slovenskem tisku v teh letih.

Veliko naših begunk je šlo skozi univerzo. Bile so leta in leta, skozi vso študijsko dobo, članice naših organizacij in kongregacij. Zakaj nič ne napišejo? Saj ni treba velikih literarnih del in poezij... Resnica sama je tako močna, da ne potrebuje fantazije...

Povejmo, ali napišimo, kaj smo doživele in prepele. Povejmo, da se ne bojimo bodočnosti, naj bo kakršna koli, ker boriti se in trpeti za dobro in pravično stvar navdaja človeka z močjo in veseljem. Nikoli ne vemo, kje in kdaj lahko napisana beseda koristi. Včasih mimogrede prečitaš nekaj stavkov, ki te navdajo z veseljem in korajžjo, te potrdijo, da si na pravi poti.

Odgovorni smo za to, kar delamo, a tudi za to, česar ne delamo, a bi lahko naredili...

A. U.

SLOVENC I P O S V E T U

ZDA

Božičnica slov. protikomunističnih borcev je bila 19. decembra l. l. v dvonavi. Vida v Clevelandu in je zelo lepo uspela. Mladinski zbor slovenskih otrok je pod vodstvom Martina Košnika zapel nekaj lepih božičnih pesmi. Prvo kitico vsake pesmi so zapeli otroci sami, pri ostalih kiticah je poprijela in zapela vsa dvorana. Božično razpoloženje je poglobil govor predsednika Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev Karla Mauserja, ki ga je sklenil z iskrenim božičnim in novoletnim voščilom. Na odru v dvorani so bile postavljene lepe jalice — delo gospe Marije Mauser. Društvo SPB ki je pripravilo božičnico, je vse številne udeležence pogostilo. Božičnica naših protikomunističnih borcev je že postala naša tradicionalna prireditev in vsako leto prihaja v rojakov k temu prazničnemu snidenju.

Velik mraz je sedaj v Severni Ameriki. Povzročil je mnogo obolenj, tudi med našimi rojaki. Na zdravljenje v bolnišnico se je moral podeti prof. Janez Sever. Tudi Jakob Zakelj je zbolel. Obema želimo skorajšnjo ozdravljenje.

KANADA — HAMILTON
Nov dušni pastir

Slovenska župnija Sv. Gregorija Velikega v Hamiltonu se je zelo razveselila, ko je 6. decembra lanskega leta prišel na dušno pašo t. g. Ivan Doberšek. Novi dušebrižnik bo v pomoč župniku g. Lojzetu Tomcu, ki ga je ob hitri rasti župnije že zelo potreboval. G. Doberšek, ki je v Hamiltonu prišel iz Trsta, je mnogim Slovincem v Kanadi znani že iz taboriščnih let. Stojil je k salezijancem kot zakasnel poklic in pel novo mašo v begunstvu.

Prihoda novega duhovnika so bili veseli vsi Slovinci v Hamiltonu, pa tudi drugod po Kanadi, saj duhovnikov povsod tako manjka.

Ker so bili v prejšnji številki pri novicah iz Kanade nekateri ostavki in vrstice zamešane, jih še enkrat pravilno objavljamo.

MONTREAL

Miklavževanje in izseljenska nedelja

Sestega decembra je župnijski odbor priredil miklavževanje, ki je nad vse lepo uspelo. Po trudu č. sester je bila na odru predstavljena Willamova igra Sveti Nikolaj. Vloge so številni igralci, starejši in mlajši, pa tudi pevci, sijajno izpeljali. Veselja in užitka ob prihodu Miklavža, pa tudi strahu pred parkli, je bilo ta večer obilo.

13. decembra pa so Slovinci v Montrealu praznovali izseljensko nedeljo. Imeli so kar dva izredna pridigarja. Ljubljanski pomožni škof dr. Stanislav Lenič je spregovoril vernikom po nedeljskih „Oznanih“, provincial lazaristov, dr. Stanko Zakelj, pa je bil osebno navzoč in je pri obeh mašah pridigal. Verniki so se praznovanja najlepše udeležili.

TORONTO

Iz župnije Brezmadežne

Župnija Brezmadežne v Novem Torontu je zelo razsežna, saj ne zajema le zapadnega torontskega predmestja, ampak tudi mnogo trgov in vasi, ki se razprostirajo med Torontom in Hamiltonom in se vanje selijo Slovinci iz Toronta in vedno večjem številu. Po dosednji rasti župnije je sklepiti, da bo kmalu največja slovenska župnija v Kanadi.

Življenje v tej župniji je bilo zadnje čase precej razgibano. Ob obisku provinciala lazaristov, dr. Stanka Zaklja, so imele žene Katoliške ženske lige poseben sestanek, na katerem jim je pradal o verskem stanju v Sloveniji.

Tudi zveza Katoliških moži in fantov in Slovensko mladinsko društvo lepo delujejo. Kot enako skavti in skavtine, ki so organizirani na področju župnije.

Nedelja, 31. jan.: dan našega verskega tiska

POŠPORTNEM SVETU

Amater? Siniša Belamarić igra v državni reprezentanci Jugoslavije v vaterpolu. Sedaj je postal „zasebni štipendist“, do olimpijskih iger v Münchnu ga bo štipendiral Dragan Gazdić, lastnik novoustanovljene beograjske zasebne čistilnice. To je po pisanju listov prvi zasebni štipendist, večino vrhunskih športnikov pa štipendirajo razna podjetja in ustanove.

Ljubljanski hokejski klub Olimpija je v Celovcu prav nesrečno izgubila s KAC-em 5:4 v tekmi za alpski pokal. Zato pa se je v povratni tekmi v Ljubljani Olimpija oddolžila in pred veliko množico gledalcev zmagala s 6:3. V tekmovalju igrajo še Cortina, Riesenresee in Innsbruck. Olimpija je sedaj na prvem mestu v svoji skupini ter ji je še skoraj odprta pot v finalno tekmovalje.

Na tekmovalju v smuku v Val d'Isere je znani francoski specialist za smuk Henry Duvillard tako močno oplazil kol kontrolnih vrat, da si je zlomil roko v zapestju. Kljub poškodbam in bo-

lečinam pa je Francoz prismočal na cilj in zasedel peto mesto.

Jugoslovanski športniki so lani osvojili 69 kolajm na svetovnih in evropskih prvenstvih. Člani so osvojili 54 kolajm (12 zlatih, 18 srebrnih in 24 bronastih), mladinci pa 15 (4, 6, 5). Nastopili so športniki v tem letu na 38 svetovnih in 48 evropskih prvenstvih.

Francoz Charles Laporte je v 35 dneh prešmčal 580 km dolgo progo preko Pirenejev od Sredozemskega morja do Atlantika. Proga poteka v višini 2000 do 3000 metrov, deloma prav po francosko-španski meji. Laporte je progo tudi opisal, tako bodo posnemovalci imeli manj težav s to transverzalo, čeprav bodo morali opraviti na progi 31.000 vzponov.

Beograjski Partizan je v finalnem tekmovalju za prvenstvo Evrope v vaterpolu premagal moskovski Dinamo in zasedel prvo mesto s 5 točkami. Enako število točk je zasedla zagrebska Mladost, ki je bila zadnja tri leta evropski prvak v vaterpolu. Mladost je s težavo premagala ekipo Stockholma s 6:5 in zasedla drugo mesto.

V Bangkoku so bile 20. decembra

zaključene VI. azijske športne igre. Tekmovalje je trajalo 12 dni, sodelovalo je 2000 športnikov iz 18 azijskih držav. Na igrah so bili najuspešnejši Japonci, ki so osvojili 74 zlatih, 47 srebrnih in 23 bronastih odločij; za njimi so se vrstili športniki iz Južne Koreje in Burme, ki sta se v finalni tekmi tudi po podaljšku razšli brez gola, bronasto kolajno pa je prejela Indija.

OBVESTILA

SOBOTA, 30. januarja 1970:
V Slomškovem domu družabni večer s sodelovanjem „Planike“.

NEDELJA, 31. januarja 1971:
Tradicionalna prireditev Duhovnega življenja na Pristavi.

NEDELJA, 14. februarja 1971:
V Carapachayu pustno rajanje s orkestrom Planika.

DRUSTVENI OGLASNIK

Dekliška kolonija Zedinjene Slovenije odpotuje 2. februarja 1971 s postaje Bmč. Mitre ob 22.20 uri. Vsa dekleta naj bodo na postaji ob 21.30 da se mirno uredijo. Celotni znesek za kolonijo je 14.000 pesov. Prosimo, da ga

čimpreje poravnate v pisarni Zedinjene Slovenije, Kolonija bo trajala 2 tedna. Dan in uro povratka bomo pravčasno objavili.

Za dobro voljo

OD DOMA

Če človek pol sveta obteče, najdražji kruh pri nas se peče.

Tragika ni v tem, da ostarijo revolucionarji, ampak v tem, da se postarajo njihove ideje.

DR. LOJZE BERCE

od 1. do 24. februarja ne ordinira

JAVNI NOTAR FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Director: Tone Miserit

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 996.221

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1971: za Argentino \$ 3.500.— Pri pošiljanju po pošti \$ 3.600.— ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

14. marca 1971

VELIKA TOMBOLA
v Slomškovem domu

Dr. Tone Žužek

ADVOKAT

Uraduje od 17.30 do 19.30 ura.
Ponedeljek, sredo, petek.

Lavalle 2331, p. 5, of. 10
T. E. 47-4852

ZOBOZDRAVNIK

Dr. Leandro F. Peljhan

M. P. 10693

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 15 do 21

Mariano Acosta 432, Capital
Zahtevajte določitev ure na
T.E. 67-9791

ODVETNIK

Dr. FRANC KNAVS

TUCUMAN 1455,

piso 9, oficina "E", Capital

V januarju bo pisarna zaprta
zaradi počitnic.

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

Specialist za ortopedijo in
travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

C. José E. Uribe 285, Cap. Fed.
Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

Tombola na Pristavi

4. IV. 1971

SLOMŠKOV DOM, sobota, 30. januarja:

DRUŽABNI VEČER S PLESOM

Orkester Planika je svoje sodelovanje odpovedal iz tehničnih razlogov, kljub temu bomo preskrbeli z vesele melodije in prijetno zabavo
Pričetek ob 21

NEDELJA, 14. februarja, v CARAPACHAYU

pustno rajanje

z orkestrom Planika

Tombola bo nepreklicno in ob vsakem vremenu dne 7. marca 1971.

Slovenski restavrant, bar in confiteria "MILLION'S STAR"

Krasni in idealni prostori za privatne in trgovske sestanke in večerje.
Izvrstna postrežba. ● Izbira jedil po domačih in tujih okusih.

Govorimo tudi slovensko.

Vljudno Vas vabimo, da nas obiščete.

Avda. Libertador 15.299 esq. M. Coronado
SAN ISIDRO

Rezerviranje na T. E. 743-4786

(Ob sklicevanju na ta oglas poseben popust)

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

(Coop. de Crédito „S.L.O.G.A.“ Ltda.)

Bartolomé Mitre 97

Ramos Mejía

T. E. 658-6574

KINTA SLOGA

Del Cielito 279 — Villa Udaondo

Poletna sezona 1970/1971

Do 14. marca 1971 vse dni v tednu, razen ponedeljka, od 9 do 21.

Vstopnina: ob sobotah, nedeljah in praznikih \$ 3.— za osebo.

Vstopnina: ob delavnikih \$ 2.— za osebo,

Sezonska vstopnica: \$ 30.— za osebo.

Otroci članov do izpolnjenega 14. leta imajo vstop le z družinsko člansko izkaznico, sicer pa brezplačno; od 15. do 18. leta pa za polovično ceno. Vstop na kinto je dovoljen samo članom Slovenske hranilnice in njihovim družinam s posebno izkaznico, katero dvignite v združni pisarni za \$ 1.—.

Na kinti bo vedno na razpolago hrana in pijača po zmernih cenah.

Aleksander Solženicin

En dan Ivana Denisoviča

Izza škornja je Šuhov izvlekel žlico, ki se mu je zelo prirasla k srcu. Ta žlica ga je spremljala po vsem severu. Sam si jo je ulil iz aluminijeve žlice v peščenj model, vanjo je pa še vtetoviral: „Ust-Ižma. 1944“.

Nato je z obrite glave potegnil kučmo. Čeprav je bil mraz, si ni mogel dovoliti, da bi jedel s pokrito glavo. Pomešal je čorbo, da se je gošča dvignila z dna, in se urno prepričal, kaj mu je naneslo v skledo. Nekaj malega, povprečnost. Niso nalivali ne z vrha kotla, ne iz ostanok, katere so kasneje zalili s krompom. Seveda, kaj več ni mogel pričakovati od Fetjukova, ki mu je varoval skledi in iz čorbe polovil krompir.

Čorba razveseli duše, kadar je vroča. Šuhovu tega veselja hladna tekočina ni privoščila. Vendar jo je jedel z ustaljeno počasnostjo, pozorno. Tukaj ne smeš hiteti, pa naj se tudi streha nad glavo vname. Če odštejem spanje, živi taboriščnik v svoj prid le deset minut zjutraj, ko zajtrkuje, potem pet minut pri kosilu in pet pri večerji.

Čorba se ni spreminjala. Dan za dnem se je vrstila ista zelenjava, kakor so pač uskladiščili za zimsko dobo. Za letošnjo zimo so jim poslali slano korenje in nič drugega. Zato se je vrstila juha iz samega korenja od septembra

do junija. Danes je izjemoma črna zelje. Za taboriščnika je najbolj nasitljiv junij: sleherne zelenjave zmanjka in namesto nje kuhajo kašo. Najhujši je julij: v kotel valijo sesekljano koprivo.

Od drobne ribe so ostale večidel kosti. Meso se je bilo ločilo in razkuhalo: le na glavi in repu se je nekaj držalo. Krhko ribje okostje je bilo čisto, ni bilo na njem niti luskin, niti drobtine mesa, pa ga je Šuhov vendarle izsekal in izpljuval na mizo. Vse, kar je bilo na ribi, je Šuhov vedno pospravil, najsi bodo škrbe ali rep. Tudi oči je jedel, če so se držale glave; če pa so se ločile in samostojno plavale v skledi, takih ribjih oči ni maral. Zaradi tega so se norčevali iz njega.

Šuhov je danes utegnil nekaj prihraniti, ker je jedel brez kruha. Ni bil skočil v barako, zato kruha še ni dobil. Kruh bo potem posebej užival, bo še bolj zaleglo.

V drugi skledi je bila kaša iz posebnih vrste žita. Sprjela se je v kos, od katerega je Šuhov trgal koščke. Takšna kaša, najsibo hladna ali vroča, ni ne tečna niti okusna. Trava je pač trava, čeprav je rumena in podobna pšenu. Izmisli so si jo, da jo dajejo namesto pšena. Pravijo, da so jo prevzeli od Kitajcev. Ko je skušana, tehta

obrok 300 gramov. Tako pač mora biti: kaša ni kaša, a razglasili so jo za kašo.

Ko je obližal žlico ter jo porinil na prejšnje mesto v škorenj, je Šuhov poveznil kučmo na glavo in odhitel v ambulantno.

Noč se še ni uma knila z neba, s katerega je taboriščna razsvetljava pregnala zvezde. Kakor prej sta dva žarometa s širokimi plameni sekala zono. Ko so gradili taborišče, ki je imelo ime „posebno“, je oborožena straža imela dovolj svetilnih raket. Bile so vojaškega izvora, in če je luč ugasnila, so spuščali rakete nad taboriščem; bele, zelene in rdeče. Kakor bi se šli zares vojsko. Potem so prenehali. Nemara je preveč stalo.

Gotovo je bila noč tako kot ob signalu za vstajanje, toda izkušeno oko je po majhnih znamenjih lahko uganilo, da se bo kmalu oglašil signal za delo. Pomočnik Hromója (Hromó je bil postrežnik v jedilnici in je na svoj račun vzdrževal in hranil še pomočnika) je poklical k zajtrku šesto brigado, kjer so živeli invalidi, to je taki, ki niso šli iz zone na proizvodnjo. V kulturno-vzgojni oddelek se je napotil stari brat dati slikar po barvo in čopič, da bo risal ščevilke na jelnike. Spet se je pojavil Tatárin in s širokimi koraki naglo presegal črto ob štabni baraki. Sploh je bilo na dvorišču manj ljudi, potem takem so se vsi zatekli v barake, da se grejejo zadnje sladke minute.

Šuhov je počakal za vogalom in se

spretno skril pred Tatárinom. Če bi ga zagledal drugič, bi ga spet pestil. Njeden ne smeš biti nikoli! Pazi, da te noben paznik nikdar ne bo videl posamič, ampak vselej v grupi. Morda išče človeka, da bi ga poslal na delo, morda želi stresti svojo jezo nad kom. Saj so v barakah brali povelje, da se morajo že pet korakov pred paznikom odkrivati in se pokrivati dva koraka za njim. Nekateri pazniki hodijo kot slepi, mar jim je za take stvari; drugi pa uživajo ob tem. Koliko ljudi so zaradi pokrite glave zaprli v samice! Hvala lepa, rajši počakam za vogalom.

Tatárin je bil že mimo in Šuhov se je namenil v ambulantno, ko mu je šinilo v glavo, da se je z visokim Letoncem iz sedme barake zmenil, kako bo danes zjutraj pred odtokom na delo prišel k njemu, da kupi dva kozarca tobaka. A jutro je bilo za Šuhova polno skrbi, da je na to pozabil. Letonec je sinoči prejel paket in mogoče že jutri ne bo imel več tobaka, potem pa čakaj mesec dni, da bo spet prejel paket. Tohek je bil dober, ne rveveč močan, pa dišel je. Rjavkast je bil.

Nezadovoljen sam s seboj je Šuhov menal na mestu. Ali naj zavije v sedmo barako? Toda ambulanta je bila prav blizu in švignil je tja. Sneg je pod nogami glasno škripal.

Hodnik v ambulanti je bil tako čist, da je bilo strašno stopati po tleh. Stene so bile belo pobarvane. Sploh je bilo vse pohištvo belo.

Vrata ordinacijskih sob so bila še zaprta. Najbrž zdravniki ležijo v posteljah. V čakalnici je sedel medicinski pomočnik, mlad fant, Kólja Vdóvuškin, v sveže oprani beli halji, za čisto milico ter nekaj pisal.

Nikogar drugega ni bilo. Šuhov se je odkril, kakor da stoji pred načelnikom. Ker se je navzel taboriščne navade opazovati, česar ne bi smel, je moral hočeš nočeš zapaziti, da piše Nikolaj ravne, zelo ravne vrste; da vsako vrsto, odmaknjeno od roba, začneja z veliko črko, natančno drugo pod drugo. Šuhov si je bil takoj na jasnem, da to ni pravo delo, temveč posttranski zaslužek, toda kaj mu mar. — Torej... Nikolaj Semjónič... jaz sem menda... bolan... — je spregovoril Šuhov in vedel, da je zapelka, kakor da krade.

Vdóvuškin je odtrgal svoje mirne in velike oči od papirja in ga pogledal. Na sebi je imel belo haljo in belo čepico. Številke ni bilo videti na njem.

— Zakaj si tako pozen? In zakaj nisi prišel sinoči? Saj veš, da zjutraj ni ordinacije. Seznam vseh oproščenih ima že Plansko-proizvodni oddelek. To je Šuhov vedel. Vedel je tudi, da ni zvečer nič laže dobiti oprostitev od dela.

— Ampak Kolja... Zvečer, ko bi bilo treba, ne boli tako...

— Ko bi bilo treba? Kaj pa boli?

— Če razmislim, me nič ne boli. Toda vsega me obdaja slabost.